

ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA
VIA GEPPI 9
TRIESTE (312)

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Dokument Centralnega komiteja KPI

Za nadaljnje napredovanje in za enotnost mednarodnega komunističnega gibanja

CENTRALNI KOMITEJ KOMUNISTIČNE PARTIJE ITALIJE je dne 24. oktobra objavil važen dokument o stališčih KPI do borbe za mir, novih poti v socializem in njegove graditve ter do enotnosti mednarodnega komunističnega gibanja. Dokument je razdeljen v štiri poglavja. Prvo poglavje se nanaša na vprašanje borbe za mir in za režim miroljubne koeksistence, drugo na nove poti napredovanja v socializem, tretje na vprašanja graditve socializma in četrto na vprašanja enotnosti mednarodnega komunističnega gibanja.

V uvodu tega dokumenta je rečeno, da je v vrstah mednarodnega komunističnega gibanja že več let v teku zelo važna diskusija ter da se zlasti v zadnjih letih mnogo razpravlja o stališčih KP Kitajske, ki napada Komunistično partijo Sovjetske zveze in druge komunistične partije, kar postavlja v nevarnost enotnost mednarodnega komunističnega gibanja. Komunistično, delavsko in osvobodilno gibanje je zajelo velik del sveta. Danes obstaja svetovni socialistični sistem v tretini sveta in komunistično gibanje obstaja na vseh zemskih celinah. Kolonializem propada. V Afriki, Aziji in Latinski Ameriki se širi narodno osvobodilno gibanje, ki ustvarja nove neodvisne države. Te države imajo važno vlogo v obrambi miru in v borbi proti imperializmu.

Za komunistično gibanje je nastala povsem nova doba, nastal je nov položaj, z novimi in velikimi odgovornostmi.

Se vedno obstoječa nevarnost atomske katastrofe, kakor tudi številne spremembe v svetu zahtevajo od komunističnega gibanja, da se lotiva reševanja problemov na nov način. XX. kongres KP SZ je pomenil prvi korak v tej smeri. In prav to usmeritev kitajski komunisti danes napadajo.

Nedvomno je, da ni lahko razumeti vseh razlogov, ki so dovedli kitajske tovariše, da so stopili na tako pot. Možno je, da je do tega, vsaj deloma, prišlo tudi zaradi težav, na katere zadevajo pri gradnji socializma, zaradi posledic napak, kakor tudi zaradi mednarodnega položaja, ki je potisnil v ozadje Kitajsko ljudsko republiko in ki po krivdi imperializma še ni deležna tistih pravic ki ji pripadajo.

KPI ni pozabila in ne bo nikoli pozabila velikih zaslug, ki jih ima kitajska revolucija pod vodstvom Kitajske komunistične partije. Toda odklajanja sedanja stališča kitajskih tovarišev in linijo, ki jo ti predlagajo. KPI bo dala vse, kar je v njeni moči, zato da se v mednarodnem merilu ohrani pridobitve pravične revolucionarne strategije.

Borba za mir in koeksistenco

Moskovski sporazum o prepovedi jedrskih poskusov je rešil človeštvo pred nevarnostjo atomskega okuženja v ozračju in pod vodo. Sile miru in med-

narodno delavsko in komunistično gibanje so se dolgo časa bojevale za dosego tega cilja. Zato ta sporazum gledajo kot svoj velik uspeh, ki je v korist vsega človeštva.

Atomska nevarnost

Atomska in jedrska orožja je danes dosegla že tako mero, da je ni mogoče zagovarjati. Morebitna sprožitev jedrske vojne bi uničila ne le vojskujoče sile marveč velik del človeštva. Zato smatramo za hudo napako vsako tendenco podcenjevanja te nevarnosti. Tudi tisti, kot n. pr. kitajski tovariši, ki bi hoteli zatrjevati, da je pretirana bojazen pred atomsko katastrofo, so prisiljeni priznati, da bi ta katastrofa lahko uničila več kot polovico živih bitij. Prav zato pa je absurdna trditev, da bi tisti, ki bi katastrofo preživeli v izredno kratkem času zgradili visoko stopnjo civilizacije ter socialistično družbo.

Priznati te spremembe nikakor ne pomeni, kakor trdijo kitajski tovariši, prihajati do zaključka, da toka zgodovine ne odločajo več sile delavskih množic. Problem ni v tem, da se priznava ali nepriznava, da je tehnika tista, ki odloča o človeku marveč v tem, da se prizna dejansko uničevalno moč novega orožja.

Katastrofalni značaj vojne

Toda poznavanje katastrofalnega značaja vojne še ni dovolj za obrambo miru. Zato je stališče kitajskih tovarišev glede tega problema zgrešeno. Zgrešeno je namreč trditi, da bi strah pred jedrsko katastrofo lahko upognil množice in narode ter jih privedel k zasegnaciji. Ohranitev miru zavzema univerzalno vrednost.

V Moskovski izjavi iz leta 1960 je podčrtana alternativa: «Ali miroljubna koeksistenca ali uničevalna vojna». S to izjavo je bil podčrtan cilj miru in koeksistence kot neodložljiv za vse narode in države, tako za tiste, ki imajo atomsko orožje kakor tudi za one, ki tega orožja nimajo.

Izločitev svetovne vojne je danes možna. Ta je možna iz dveh bistvenih sprememb, do katerih je prišlo v svetu. Po eni strani imperializem ni več sposoben, da vsiljuje svojo voljo tako kot v preteklosti, no drugi strani pa je odkritje in iznopolnitev jedrskega orožja novsem spremenila značaj (Nadaljevanje na 4. strani)

Še o rasističnih razgrajanjih v Trstu

Kje je doslednost?

Predsednik pokrajinskega sveta ni hotel obsoditi fašistov

Vsa demokratična javnost je obsodila razgrajanje od fašističnih priganjačev naščuvanih pobalnikov, ki so prejšnji teden na najbolj surov način žalili Slovence. Tudi tržaški občinski svet je obsodil rasistične izbruhe. Pokrajinski svet pa ni obsodil teh izbruhov. Na tozadevni predlog, ki ga je v imenu komunističnih svetovavcev predložil tov. Gombač je predsednik pokrajinskega sveta, demokristijan Delise odgovoril:

«Nismo še tako stari, da se ne bi spominjali svoje mladosti in vsi vemo, da je za mladino značilna velikodušnost. Mladina je prežeta z ideali ter pripravljena se žrtvovati za patriotične ideale. Tokrat so mladinci hrupno manifestirali ne le proti Slovincem, temveč tudi proti Krščanski demokraciji. Zaskrbljeni so zaradi politične izbire Krščanske demokracije in njenih zaveznikov. Boje se, da bi ta izbira negativno vplivala na obrambo nacionalnih vrednot. Zaradi tega jih ni mogoče obsoditi. Kvečjemu bi lahko dali zagotovilo, da politična gibanja, ki so se vselej borila proti tujim silam, tako proti nacistični Nemčiji, kot proti Titovi Jugoslaviji in proti independentizmu, ne bodo nikoli izdala nacionalnih vrednot.

Mladince bi lahko obsodili, če bi zavestno nasledili strankarskim in političnim špekulacijam in to v taki meri, da bi ne žalili samo svetih patriotskih čustev, marveč tudi svojo mladost. Še bolj pa bi morali obsoditi tiste, ki bi hoteli izkoristiti velikodušnost mladine za svoje posebne interese ali za slabo tolmačenje patriotizma, kakaj nacionalne ideale je treba braniti v svobodi in pravičnosti, ki sta podlaga naše t.i. rimske in krščanske civilizacije».

Na besede predsednika pokrajinskega sveta je odgovoril svetovavec Gombač poudarjajoč, da vedenje študentov, ki se «ponašajo» z metanjem gnilega sadja, z nedostoinimi vzkliki in z mrznjo proti drugemu delu prebivavstva, to je z raci-

stičnimi in fašističnimi metodami — in vse to pod vplivom sovraštva, ki ga širijo tisti, ki so sami tako nastrojani — ni mogoče smatrati za izraz kulturne zrelosti in civilizacije italijanskega naroda.

Početja skupin študentov se ne more smatrati za manifestacije v obrambo italijanstva, saj so bila ta početja navadni izbruhi najpodlejše rasistične mržnje, katero vnašajo v vrste mladine tisti, ki so bili že premagani in ki ne morejo nikoli več upati, da se bodo povzpeli na površje s tem, da podžigajo nekaj desetih mladincev. Potrebno je, da tudi pokrajinski svet ožigosa gnilobo tistih, ki vnašajo v vrste mladine strup in rasistično mržjo.

Jasno je, da so besede predsednika pokrajinskega sveta težile za tem, da bi opravičil od fašistov naščuvane pobalinske razgrajaje. To je storil kljub temu, da so celo glasila politične stranke, kateri tudi on pripada, obsojala rasizem in «teroristične prejudicirance». Zato se spričo tega vprašujemo: v či-

gavem imenu je govoril dr. Delise? To vprašanje se nam tem bolj vsiljuje tudi zato, ker je bila njegova izjava že vnaprej pripravljena in jo je prebral na seji pokrajinskega sveta. Nadalje se postavlja vprašanje: ali je bilo to njegovo osebno stališče ali stališče odbora, katerega načeluje; stališče demokristjanske skupine ali stališče skupin, ki podpirajo pokrajinski odbor?

Vsekakor pa izgleda, da je odgovor predsednika pokrajinskega sveta odraz stališča, ki ga je, kot poroča demokristjanski tisk, zavzel v tržaškem demokristjanskem vodstvu v zvezi s sestankom med KD-PSDI-PRI in PSI sestankom, ki je privedel do odobritve pokrajinskega proračuna in ki je bil zavrnjen preteklega julija.

To so resna vprašanja.

In zanimivo je dejstvo, da so na izjave predsednika pokrajinskega sveta reagirali samo komunisti. Stranke, ki se proglašajo za sredinsko-levičarske niso ničesar pripomnile k vsem temu, kljub dejstvu, da so pobalinska razgrajanja imela izrazito fašistični in rasistični značaj. Zal, tudi socialisti niso reagirali.

Poziv vsem državam naj se pridružijo sporazumu o prepovedi jedrskih poskusov

Skupina 17 držav, ki so sodelovale na ženevski razorožitveni konferenci, je predložila političnemu odboru OZN resolucijo, ki poziva vse države, naj se pridružijo moskovskemu sporazumu o delni prepovedi jedrskih poskusov.

Razen tega poziva resolucija razorožitveno konferenco, naj nadaljuje pogajanja, da pride do končne prekinitve vseh vrst jedrskih poskusov.

Med razpravo o splošni in popolni razorožitvi je ameriški delegat izjavil, da se bo ameriška delegacija vrnila v Ženevo, da išče kolikor mogoče širok skupni imenova-

lec s Sovjetsko zvezo pri pripravi pogodbe o splošni in popolni razorožitvi.

Sovjetski delegat Fedorenko pa je izjavil, da Sovjetska zveza želi obnovitev dela razorožitvene konference v Ženevi, razširitev sporazuma in utrditev «moskovskega duha». Kritiziral je načrt o večstranski jedrski sili NATO ter pomoč, ki jo Francija daje Zahodni Nemčiji. Predlagal je nenapadno pogodbo med državami NATO in varšavskega pakta, določitev brezatomskih področij, zmanjšanje vojaških proračunov in števila okupacijskih čet v Evropi.

Od 1. do 7. novembra: teden včlanjevanja v Komunistično partijo in obnavljanja članskih izkaznic za 1964. Vpišite se v KPI!

Predsednik Tito v OZN

Združeni narodi naj postanejo iniciator in nosivec uresničitve načel miroljubne koeksistence

Predsednik SFRJ Tito je po končanem obisku v nekaterih državah Latinske Amerike in v ZDA ter po važnih razgovorih, ki jih je imel s tamkajšnjimi državnimi poglavarji in voditelji, prišel pretekli torek na sedež Združenih narodov v New York, kjer imel zelo važen govor. Iz tega govora pov. mamo naslednje:

V zadnjih letih je bilo v svetu več nevarnih kriz s kakršnimi se človeštvo še ni nikdar prej srečevalo, posebno ne glede na posledice, ki bi jih lahko imele te krize. Čeprav njihov razplet ni bil vedno najbolj zadovoljiv, ker je zapuščal sledove v mednarodnih odnosih, se je vendar posrečilo, posebno po zaslugi Združenih narodov kakor tudi po zaslugi realističnih pogledov nekaterih odgovornih državnih izoginosti se največji nevarnosti, da bi svet potegnili v splošno jedrsko katastrofo.

V svetu vse bolj prevladuje zavest, da je vojna v današnjem času absurdna in da jo je treba, kot tudi politiko s pozicij sile, za vedno izločiti iz mednarodnih odnosov.

Na podlagi tega novega razvoja temelji zavest ljudi, kako velike so možnosti perspektiv vsega človeštva, če bi okrepili mir.

Tisto, kar je najbolj nevarno v današnjem času in kar lahko ogrozi tudi nadaljnji razvoj miroljubnega sporazumevanja, je oboroževalno tekmovalstvo, ki se še vedno nadaljuje ob fantastično visokih stroških. To tekmovalstvo ne more biti metoda za zagotavljanje niti lastne niti splošne varnosti, temveč je v resnici popolnoma neproduktiven in nevaren vidik proizvodnje, ki je v korist samo neznatnim skupinam zainteresiranih krogov. Oboroževanje je veliko breme za vsako gospodarstvo, kajti možnosti naraščanja zaposlenosti, večjega investiranja, povečanja potrošnje državljanov in zboljšanje življenske ravnosti so odvisni prav od tega, ali se bo oborožitev ustavila.

Obstaja tudi teorija, da je moč orožja jamstvo za mir. Toda če ta teorija v skrajni liniji implicira vojno in razdejavanje, potem je jasno, da temelji na nevtralnem podlagi. Kakšen smisel ima zastraševanje, če se zavedamo, da bi resnična uporaba orožja, s katero grozijo, kot bumerang zadela in uničila tudi tistega, ki zastrašuje?

Ves povojni razvoj, posebno pa obdobje hladne vojne, je pokazal, da v meddržavnih odnosih sila, grožnja z vojno, pa tudi sama niso mogli trajno rešiti niti en sam mednarodni problem, temveč da so povsod, kjer koli so jih uporabljali, vedno ustvarjali nove še težavnejše probleme. Hladna vojna in oboroževanje sta otežkočila in često nevarno blokirala napredek dekolonizacije in splošne emancipacije posebno novih in malih dežel in prav tako negativno vplivala na razvoj pozitivnih sprememb v drugih predelih sveta. Jasno je, da z dokončno dekolonizacijo ni mogoče več odlašati. Ni mogoče s silo preprečevati posameznim narodom, da bi si ustvarili družbeno ureditev, kakršno si sami žele, če so trdno odločeni, da to store in če je to njihova zgodovinska in družbena potreba. Poskusi, da bi to onemogočili ne morejo uspeti. Edina rešitev je v tem, da se prizna realnost našega obdobja, namreč obstoj različnih družbenih sistemov in potreba po odnosih med narodi in državami z različnimi družbenimi sistemi na načelnih miroljubne koeksistence.

V nadaljevanju svojega govora je predsednik Tito govoril o še ne rešenih mednarodnih spornih vprašanjih, o vprašanjih meja in o narodnih manjšinah. Poudaril je, da je v ozračju mednarodne pomirit-

ve mogoče mnogo bolj učinkovito in uspešneje reševati vsa ta vprašanja.

O moskovskem sporazumu je dejal, da je kakor drugi pozitivni koraki, do katerih je prišlo v zadnjem času, vidna manifestacija odpravljanja dosedanje razdelitve sveta v vojaške in politične grupacije.

V zvezi z vprašanji neangažiranosti pa je predsednik Tito med drugim poudaril: Vprašanje neangažiranosti se danes pojavlja v mnogo širšem smislu, kajti vse več držav in narodov sodeluje v aktivnem boju za mir. Polarizacija na sile miru in sile hladne vojne se skoraj v vseh državah vedno bolj razvija v korist sil miru. Zato se neangažiranost kvalitativno in kvantitativno spreminja v splošno gibanje za mir in iskanje miroljubnih in konstruktivnih poti k rešitvi raznih mednarodnih problemov.

V nadaljevanju svojega govora je predsednik Tito poudaril, da se nahajamo na zgodovinski prelomnici,

da je atomska bomba povzročila temeljite spremembe v mednarodnih odnosih in v pogledih na reševanje problemov sodobnega sveta.

Se vedno je slišati glasove, češ, da ni res, da hladna vojna ne ustreza. Toda to so glasovi tistih, ki jim hladna vojna v resnici ustreza in tistih, ki menijo, da je sila nad vsem. Toda človeštvo je napredovalo, ker so pogledi množic in posameznikov usmerjeni naprej. Tudi zato se nam vsiljuje potreba, da pogumno iščemo nove poti k razvoju mednarodnih odnosov tudi na gospodarskem, kulturnem, in znanstvenem področju.

Na koncu svojega govora je predsednik Tito predlagal, naj bi Združeni narodi postali iniciator in nosilec uresničitve načel miroljubne koeksistence ter izrazil željo naj bi ta najvišja mednarodna organizacija v večji meri delovala za zblizevanje med narodi. S tem bi, tako je poudaril, še bolj prišli do izraza ideali in cilji današnjega obdobja: mir, obsodba uporabe sile, neumešavanje v notranje zadeve držav, pravica do samoodločbe narodov in samostojne razvojne poti ter hiter gospodarski razvoj nerazvitih dežel in dežel v razvoju.

Škandal v Zahodni Nemčiji

Tajna policija prisluškuje privatnim telefonskim razgovorom in jih posnema na magnetofonski trak

Adolf Kuhn, bravec »Spiegla« iz Hamburga (Aubrücke) je doživel čudež tehnike, kar se sodobnemu človeku le redko pripeti:

Namesto da bi v slušalki svojega telefonskega aparata zaslišal glas urednika zelo razkričanega zahodnonemškega časopisa, kakor je pričakoval, se je v slušalki jasno in nespremenjeno oglasilo besedilo telefonskega pogovora, ki ga je bil on, bravec »Spiegla« in sicer dober državljani zahodnonemške zvezne republike, dan poprej imel z nekim še dosti manj političnim poslovnim prijateljem.

Toda v deželi gospodarskega čudeža se dogaja še več čudežev:

Glavna urednica revije »Zeit« grofica von Dönnhoff, ki je kljub svojemu nekoliko po plesnobi zadržajočemu imenu ena najdržnejših dam med Renom in Elbo, je dvignila slušalko svojega telefonskega aparata, zavrtela zaželeno številko, nato pa je namesto običajnega »halo« zaslišala le pokašljevanje, kateremu je, začuda, sledila izredno nevljudna kletvica. V svoji radovednosti, komu je veljala taka neponovljiva beseda, je grofica ugotovila, da po vsej verjetnosti nekdo vpada v njeno telefonsko linijo.

Po dolgem premišljevanju o tako čudnem dialogu v njenem telefonskem aparatu je grofica Dönnhoff, ki je finančno povezana s krščansko demokratičnim renegatom dr. Gertom Bucerusom (izdajatelj revije »Stern«), prišla do jasnega zaključka, da si nekdo že neznan koliko časa močno prizadeva prisluškovati, kaj uredništvo tednika »Zeit« sporoča svojemu telefonskemu sobesedniku.

Čeprav so bili grofici taki posegi

v njeno intimno življenje in v zjamčene ustavne pravice slehernega zahodnonemškega državljana tuji (»Pisemska in telefonska tajnost sta zjamčeni«), se je odločila, da bo o zadevi spregovorila v javnosti.

Doživela pa je še druga presenečenja:

Komaj so bravci revije »Zeit« dobili sveže tiskane izvode v roke, so začela iz vseh kotov zahodnonemške republike deževati na uredništvo revije pisma, v katerih so bravci poročali o prav tako presenetljivih pojavih.

Enega izmed njih je nekdo tretji med telefonskim pogovorom nahr-

Španski intelektualci obtožujejo

«V zvezi z določenimi dejstvi, ki nas močno zaskrbljujejo, želimo vašo ekscelenco ponovno opozoriti, da je po pričevanjih dopisnikov, ki se obračajo na nas, ob zadnjih stvarkah v Asturiji prišlo do naslednjih zločinov:

1. Rudar Rafael Gonzales, star 36 let, je umrl 3. septembra za posledicami mučenja na policijski postaji v Sama de Langreo. Odgovornost za ta, kakor tudi za druge zločine, ki vam jih bomo obrazložili, pripisujemo kapetanu Civilne garde Fernandu Caru iz Melile in kaplarju Perezu, ki je bil povišan v narednika. Pripovedujejo, da se kapetan za zasliševanja preobrati v športni krog.

2. Istega dne je bil na isti policijski postaji ob štirih popoldne kastriran rudar Silino Zapico, ki so ga morali prepeljati v bolnišnico. Njegovi ženi so do kože porezali lase.

3. Rudarju Vincentu Baragana iz okraja Lada so zažgali módo.

4. Rudarja Alfonza Larea, ki je bil upokojen zaradi silikoze, je vpricho žene mučil kaplar

Grozodejska početja fašistične policije - Mučenje asturskih rudarjev - Družine stavkajočih mečejo na cesto

Perez. Ker se je žena vrgla nanj, da bi preprečila mučenje, jo je Perez udaril in ostrigel, moža pa nezavestnega vrlega na cesto. Tu ga je pobral eden od njegovih tovarišev in poklical zdravnika, ki je dejal, da je rudarja Alfonza našel v takem položaju, da ni vedel, kje bi začel, toliko ran je imel po telesu.

5. Rudar Alfonzo Zapico iz Lade je bil tako mučen, da je imel zlomljeno ličnico, usta pa

Pred nedavnim je bil objavljen intervju španske komunistične voditeljice Dolores Ibaruri. Ta intervju je obravnaval sedanji položaj v Španiji. (ponatisnjen je bil tudi v našem listu. Op. uredn.) Nekoliko kasneje je ista voditeljica poslala španskim intelektualcem poziv, v katerem jih je opozorila na trpljenje asturskih rudarjev ter jih pozvala, naj stavkajoče delavce vsaj moralno podpro. Kmalu zatem pa je bila objavljena vsebina pisma, ki sta ga 102 španska intelektualca naslovila na španskega ministra za informacije. (Iz tega pisma povzemamo danes nekaj pretresljivih odlomkov).

Med podpisniki tega pisma je bilo osem univerzitetnih profesorjev, med njimi tudi bivši rektor madridske univerze Entrango, bivši dekan fakultete za politične vede Alvarez, številni pesniki, pisatelji, novinarji, dramaturgi, filozofi in slikarji. Ze par dni po objavi tega pisma je fašistična policija aretirala pet intelektualcev ter jih obtožila sodelovanja v ilegalnih organizacijah. Medtem pa iz Asturije prihajajo vesti, da so deladajavci še bolj povečali nasilje nad rudarji. Prišli so že tako daleč, da se maščujejo nad stavkajočimi rudarji s tem, da jih mečejo iz stanovanj. Kakor poročajo je sedaj v zaporu 500 asturskih rudarjev.

so bila ena sama rana. Prepeljali so ga morali v bolnišnico.

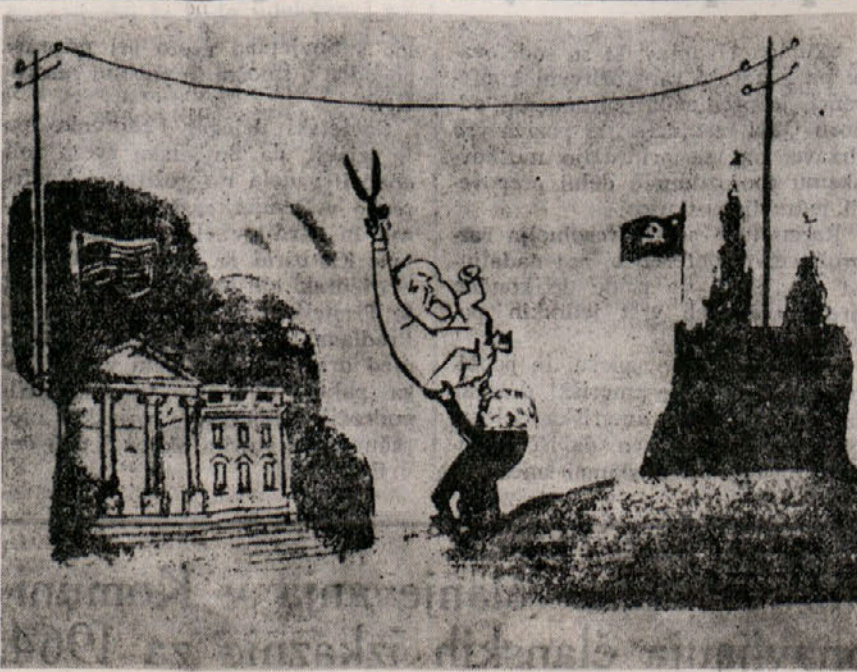
6. Rudar Jeronimo Fernandes Terente, rudar Jezus Ramo Tevera in deset drugih rudarjev je sedaj v zaporu Carabanchel v Madridu. Sem so jih prepeljali po prehodnem mučenju v drugih zaporih.

7. Everarda Castra, oče dveh otrok, so morali prepeljati v umobolnico, ker se mu zaradi mučenja omračil um. Aretiral pa so ga zato, ker je na zid zapisal »Narod se bo maščeval«.

8. Costantina Perez Martinez in Anita Brana sta bili mučeni in obema so tudi postrigli vse lase. Constantinin mož pa je v zaporu že od prejšnjih stvark.

9. Juana Alberdija in nekoga drugega rudarja so hoteli na policijski postaji prisiliti, da bi se medsebojno preteparila. Ker nista hotela, so ju brutalno preteparili. Kapetan Caro, ki ju je nato obiskal, jima je dejal: »Kakšna neotesanca, je

(Nadaljevanje na 4. strani)

«Malo bolj visoko!» je dejal Adenauer Globkeju in mu kazal na direktno telefonsko zvezo med moskovskim Kremljem in washingtonsko Belo hišo.

Otvoritev nove sezone

Odlični „Othello“ Slovenskega gledališča v Trstu

Slovensko gledališče v Trstu je otvorilo svojo novo sezono s Shakespearovo tragedijo „Othello“. S tem delom je želelo postojno počastiti 400-letnico objavitve velikega Angleža eliza-

Režiser BRANKO GOMBAC

etinske dobe, Shakespeara. Na želja se je tudi izpolnila, saj je silno zahtevna igra zelo dobro uspela, če pa upoštevamo dejstvo, da je današnji anambel tržaškega Slovenskega gledališča številčno omejen, potem lahko mirne duše zapišemo, da je bila uprizoritev „Othella“ odlična.

K tako razveseljivemu uspehu so nedvomno pripomogli vsi igralci, eni več drugi manj, predvsem, seveda, izvajavci glavnih vlog, podčrtati pa moramo dejstvo, da gre za to poglavitna zasluga režiserju Branku Gombacu, ki je kot zelo dober poznavavec Shakespearovih del znal iz tržaških igralcev ustvariti odlične interprete zahtevne angleške tragedije.

Jožko Lukeš je kot „Othello“, pod večščin režiserjevimi vodstvom razodel vse svoje umetniške sposobnosti in, lahko rečemo, dosegel pravi vrhunec svoje igravske moči. Ob njegovih transfuzijah smo kar kameniti. Podajanje trpečega in neposumneža, očaranega ženitovca in hrabrega vojaka je bilo vseskozi tako popolno in naravno, da bi večje popolnosti

in naravnosti ne mogli pričakovati.

Isto kot o Lukešu lahko trdimo tudi o Veri Sardočevi, ki je z največjo preciznostjo podala lik Desdemone — klasične Shakespearove figure. Še posebej moramo podčrtati, da je ne le kretnje marveč tudi silno zahtevne verzve vseskozi odlično obvladala.

Veliko nalogo je v tem delu imel mladi igravec Alojz Milič. Če bi ne poznali stvarnosti, kakršna v resnici je, bi se bili skeptično izrazili glede podelitve tako zahtevne vloge, kakršno ima v tej igri Jaga, tako mlademu umetniku kot je Milič pa čeprav nismo dvomili v njegove sposobnosti. Toda, če bi bili to storili, bi se bili prav gotovo kesali že po prvi predstavi. S tem, seveda, nočemo reči, da je Milič že nenačkrljiv in vsestransko popoln igravec, moramo pa poudariti, da morebitne hibe (če jih sploh

Izvajavci koncertne uprizoritve „Iz take smo snovi kot sanje“.

tako lahko imenujemo!) niso mogle zasenčiti njegove prizadevnosti. Da je Milič dosegel tako visoko umetniško stopnjo, se je nedvomno še posebej zahvaliti veliki sposobnosti režiserja Gombaca.

Tudi ostali igralci so se zelo dobro izkazali. (Zaradi omejenega prostora, žal, ne moremo vsakemu izmed njih posvetiti nekaj stavkov.) In končno ne bi smeli prezreti niti stativov, ki so z vso vestnostjo pripomogli k uspehu tragedije kot celote.

***

Točno en teden po otvoritvi nove sezone je Slovensko gleda-

lišče imelo drugo premiero. To je bil izbor Shakespearovih tragedij, dram in sonetov, ki jih je preredit ter med seboj povezal pod naslovom „Iz take smo snovi kot sanje“ dramaturg Jože Javoršek. Nastopili so: Vera Perova, članica Mestnega gledališča iz Ljubljane (ki je nadomeščala rahlo obolelo Miro Sardočevo), Jožko Lukeš in Stane Starešinič. Tudi ta uprizoritev je bila na izredno visoki umetniški ravni. Tudi to delo je režiral Branko Gombac. Za obe deli je sceno oskrbel Avgust Lavrenčič, glasbo pa sta napisala Lojze Lebič in Marjan Vodopivec.

***

Mitja Vošnjak:

O komunistu iz Desternika

Pred kratkim je v Ljubljani umrl dr. Jože Potrč, eden izmed najvidnejših političnih in kulturnih delavcev na Slovenskem, bivši minister za kulturo in prosveto v slovenski republiki. Star je bil 60 let. Po poklicu je bil zdravnik. Že kot mlad študent je postal komunist. V stari Jugoslaviji so ga preganjali in ga celo zaprli zaradi političnega delovanja. Med vojno je bil zajet od Nemcev ter odveden v koncentracijsko taborišče, odkoder se je vrnil šele po koncu vojne.

Iz lista „Naši razledi“ smo povzeli naslednji sestavek, ki ga je napisal književnik Mitja Vošnjak, bivši generalni konzul SFRJ v Trstu.

Bili smo mladi, danes bi kdo rekel, da še premladi, saj smo bili skoro otroci, a smo vendar hoteli vedeti vse več. Nobena šola nam ni

dala, kar smo iskali, zato smo najraje hodili k njemu, k Jožetu. Postal nam je učitelj in prijatelj, pojasnjeval nam je, kaj je marksizem, dialektični materializem in socializem, ne samo znanost, politično prepričanje in najlepši cilj, pač predvsem navodilo za delo, za boj in tudi za življenje. Vedeli smo, da je tako, kot nam je govoril, vse jasneje smo spoznavali, da je Jože velik komunist zato, ker je resničen človek.

Spet drugi so hodili k njemu, ker jim je bilo težko. Od daleč in od blizu, iz Slovenskih goric in iz Haloz so ga klicali, da je pomagal bolnikom. Hodil je k njim, vozil se je mimo drugih zdravnikov, ker so hoteli prav njega. Vsak siromak je namreč vedel, da bo pomagal Jože tudi brez plačila. V marsikateri bajti je položil na mizo namesto recepta nekaj desetakov in pojasnil, naj kupijo mesa, ker je bolnik bolan od lakote. Ljudje so si o čudnem zdravniku pripovedovali zgodbe, pričeli so ugihati, da je dober človek morda prav zato, ker je komunist.

Ne vem, kdo je imel bolj prav, oni po bajtah, ki so iskali zdravja, ali mi, ki smo si zaželeli znanja. Najbrž najbolj med vsemi Jože sam, ki nas je učil, da je lahko resničen komunist samo, kdor je tudi dober človek, in da doseže človek svojo najvišjo vrednost, če postane pravi komunist.

Tako nas je učil, že včasih in tudi zdaj, do konca, hkrati pa je tudi živel, kot je učil, nikdar v življenju ni storil drugače, kakor je bil prepričan, kar je zahteval od drugih, je še bolj zahteval od samega sebe, in to je včasih težko. Ostal je, kot je bil: dober učitelj in še boljši prijatelj, skromen, iskren in pošten. Zaupal je v bodočnost, v človeka je verjel in ga imel nadvse rad. Sam dober, je o drugih vselej mislil samo dobro, morda bo kdo trdil, da je bila to njegova slabost. Verjetno ga je kdaj tudi bolelo, če je spoznal, da ni vse lepo, kot si je zamišljal, na koncu koncev pa je vendarle imel najbolj prav. Kljub vsem slabostim je in ostane človek največja vrednota, tudi socializem je lep prav zato, ker ga ustvarjajo ljudje ne za nejasne cilje, pač pa spet za ljudi.

Zdaj ga ni več, ostalo pa ho vse, kar je ljubil: svobodna domovina, v njej svobodni ljudje in vse človeštvo, ki se je zareklo, da hoče obraniti mir. Dokler bosta v nas živela vera in zaupanje v človeka, ne bo izginil spomin na velikega revolucionarja. V haloških in slovenjgoriških gorinah okrog Ptuja pa bodo zgodbe o človeku in o komunistu iz Desternika prerasle v legendo.

«Afrika v številkah»

se glasi naslov nove publikacije, ki je pred kratkim izšla v Moskvi. Pri tej publikaciji so sodelovali številni sovjetski znanstveniki. Publikacija prinaša številne podatke, ki se tičejo razvoja raznih afriških dežel v zadnjih 15-20 letih, prav tako tudi številne podatke o prebivavcih afriške celine o gospodarstvu, rudarstvu, poljedelstvu in prometu v tamkajšnjih deželah. Iz teh podatkov je jasno razvidno, kako bogate so razne afriške dežele in kakšne pogoje imajo za razvoj in za vsestranski dvig življenjske ravni prebivavstva. Da sta danes življenjska raven tega prebivavstva in njegova stopnja civilizacije tako nizka, tako se ugotavlja v omenjeni publikaciji, je krivo dolgoletno kolonialistično zatiranje in vsestransko izkoriščevanje.

(NOVOSTI)

„Na kriški osmici“

Prizor iz veseloigre „Na kriški osmici“, ki so jo uprizorili člani dramske skupine prosvetnega društva „Vesna“ v nedeljo na Opčinah. O priveditvi na Opčinah poročamo tudi na 4. strani lista.

Kulturna kronika

SLOVENSKO GLEDALIŠČE
V nedeljo 3. t. m. ob 17.30 v Prosvetnem domu na Opčinah Jože Javoršek - William Shakespeare
«IZ TAKE SMO SNOVI KOT SANJE»

UMETNIŠKA RAZSTAVA v Gregorčičevi dvorani v Trstu, ki jo je organizirala skupina tržaških slovenskih slikarjev v korist žrtev v Skopju in Vajontu, je odprta vsak dan. Slike, ki so jih slikarji podarili v dobrodelne namene, so naprodaj. Bravce vabimo, naj obiščejo to razstavo.

FILATELISTIČNI K L U B «Lovrenc Košir» v Trstu je v teh dneh slavil 10-letnico svojega obstoja. Za to priložnost je klub priredil posebno jubilejno razstavo znamk. Za razstavo, ki je bila v Gregorčičevi dvorani v Trstu, je vladalo precej zanimanja, zlasti med ljubitelji filatelije. Ob otvoritvi razstave je predsednik kluba Srečko Merlak med drugim poudaril, da bi bila lahko razstava še večja, toda klub ne razpolaga s potrebnimi sredstvi.

TERCET NAJMLAJSIH

Bratje Evgen, Franko in Erminij iz Križa — izvajavci priljubljenih narodnih pesmi.

PD «SLAVKO SKAMPERLE» pri Sv. Ivanu v Trstu je imelo pretekli teden svoj redni letni občni zbor. Na njem je podale obračun svojega enoletnega delovanja in sprejelo načrt za bodočo aktivnost. Za predsednika društva je bil izvoljen tov. Niko Škamperle, za tajnico pa Neda Mijot. Tudi «Delo» vošči novemu odboru mnogo uspehov pri delovanju.

GORISKO GLEDALIŠČE (v Novi Gorici) je uspešno postavilo na oder že drugo premiero v letošnji sezoni. Gre za komedijo Georga Axelroda «Sedem let skomin». Delo je režiral Andrej Stojan, scenograf pa je bil Vladimir Rijavec. V glavnih vlogah nastata Zora Hudales in Stane Leban.

SALVATORE QUASIMODO, italijanski Nobelov nagrajenec za književnost (nagrajen je bil lani), je pred kratkim obiskal Jugoslavijo. V Ljubljani se je srečal s predstavnikmi slovenskih književnikov, nato pa je obiskal še Zagreb, Beograd in Dubrovnik ter se srečal tudi z jugoslovanskim Nobelovim nagrajencem Ivom Andričem.

Banovci se pritožujejo

Tanki povzročajo škodo na polju

Banovci se zopet pritožujejo. Tokrat ne zaradi ceste, katero so jo deloma potravili, temveč zaradi škode, ki jo povzročajo tanki na poljih in travnikih.

«Pred leti so po naših travnikih in bornih njivah 'orali' ameriški tanki, tako poudarjajo Banovci, toda tedaj so nam izplačevali odškodnino, sedaj pa nam te škode nihče ne poravnava».

Seveda so pritožbe prizadetih posem pravične.

Kmetijstvo je danes v hudi krizi. V mnogih krajih so kmetje opustili zemljo ter iščejo zaposlitev drugje. Nekateri pa kljub vsem nadlogam, ki jih tarejo, še vedno vztrajajo na svojih malih kmetijah. Razumljivo, da je njihova zagrenjenost tem večja, ako vidijo, da so njihovim naporom zmanj in da se drugim nevesočnostim pridružujejo še tanki...

Vabimo pristojne oblasti, naj vzamejo pritožbe Banovcev resno v poštev.

Ureditev vprašanja delovnega obdobja v letih 1920-1926

O rešitvi problema, ki se tiče ureditve položaja upokoencev, ki so bili zaposleni že za časa bivše avstro-ogrske, se je že mnogo govorilo in pisalo. Senator Vidali je že pred več leti zahteval od pristojnega ministrstva, naj zadovoljivo uredi to vprašanje. Končno je do tega le prišlo.

Zato vabimo vse tiste, ki so bili zaposleni v letih 1920-1926 in ki nimajo še urejenega položaja, odnosno katerim niso še priznali omenjenega delovnega obdobja, naj ponovno zahtevajo od Zavoda za socialno zavarovanje - INPS - proučitev njihovih prošelj. Zavod bo upošteval tudi notorske akte (atto notorio). Rok za vložitev prošelj zapade 6. marca 1964. Zainteresirancem pa svetujemo, naj ne odlašajo s predložitvijo prošnje.

Obvestila za kmetovavce

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo v Trstu obvešča:

1. Od 24. t.m. dalje se sprejemajo prošnje in to dokler ne bo v ta namen izčrpana vsota, ki je na razpolago za nakup odbranega semena pšenice. Dan bo prispevek v najvišjem znesku 50 odstotkov nakupne cene. Zainteresirani kmetovavci imajo pravico do enega stota omenjenega semena.

Isti prispevek v znesku 50 odstotkov nakupne cene bo dan za nakup trt sadik divjak in cepljenk ter sadnega drevja (česeni, mandeljnov, crehov, marelic, hrušk in češpeli). Naročiti je treba najmanj 100 trtnih sadik odnosno 25 sadnih dreves.

2. Od 28. t.m. dalje (in to dokler ne bo v ta namen izčrpana razpoložljiva vsota) se sprejemajo prošnje za nakup čebulic tuljanov, narcis, hijacint, irisa in sadik ceniljenk vrtnic. Naročila se bodo sprejemala za nakup najmanj 250 čebulic vsake vrste odnosno najmanj 50 vrtnic.

Sporočilo uredništva

Zaradi obolevnosti našega goriškega donisnika nismo že več tednov objavili vesti iz goriške pokrajine. Bravce prosimo, naj sprejmejo to pomanjkljivost z razumevanjem.

Važna seja federalnega komiteja KPI v Trstu

Tržaški federalni komitej je na seji, ki je bila preteklo soboto, odobril stališča, ki so jih zavzeli svetovavci KPI v tržaškem občinskem in pokrajinskem svetu. Ponovno je izrazil svoj protest proti pobalinskim izgredom v Trstu.

Federalni komitej je razpravljal tudi o sedanjem težkem gospodarskem položaju na Tržaškem, kjer ni duha ne sluha o «gospodarskem čudežu», ter poudaril, da ta položaj sili delavske množice v borbo tudi za obrambo kupne moči mezd in proti druginji.

Na koncu je federalni komitej povabil tovariše in prijatelje, naj se zavzamejo za to, da bo kampanja za včlanjevanja v KPI za leto 1964 dosegla največji uspeh.

V nedeljo, 10. novembra bo Federacija priredila praznik včlanjevanja, na katerega bodo povabljeni vsi člani in njihove družine. Ob tej priliki bodo nagrajene sekcije, ki se bodo v tej kampanji najbolj odlikovale.

Dokument CK KPI

vojne. Od tu izhaja nova politična linija, ki je os bojev za socializem in ustvaritev režima miroljubne koeksistence. Ta linija jamči poglobitvi dobrotno, ki je mir in daje možnost za nadaljnji razvoj borbe za emancipacijo delavcev, za osvoboditev zatiranih narodov, za doseg in razvoj socialistične družbe.

Miroljubna koeksistenca se gradi in pridobiva z boji. Za doseg uspehov, četudi le delnih in omenjenih, je bilo potrebno naporno in razčlenjeno delovanje, so bile potrebne diplomatske akcije Sovjetske zveze in drugih socialističnih dežel ter ljudskih množic in gibanja za mir.

Kitajski tovariši grešijo, ko podcenjujejo univerzalno vrednost civilizacije in istočasno protimperialistično in revolucionarno vsebino bojev za mir in za miroljubno koeksistenco. Borba za mir in za koeksistenco ni in tudi ne more biti v protislovju z borbo za emancipacijo delavskega razreda in zatiranih narodov. Ta borba odpira nova pota tem bitkam ter jim daje novega impulza.

Tendenca, ki teži za tem, da zasenči univerzalni revolucionarni pomen borbe za mir in da kontraponira politiko koek-

Nadaljevanje

sistence in osvoboditve je toliko večja tudi zato, ker slabi enotnost in zavira zalet gibanja ravno v trenutku, ko se kažejo znaki pomiritve, ki morejo izolirati in pobijati najbolj napadalne sile imperialističnega bloka. Strah pred pomiritvijo sili Zahodno Nemčijo in Francijo in Španijo, vse konservativne in militaristične sile ter velekapitalistične skupine, da nasprotujejo sleherni tendenci po iskanju poti, ki vodi k odpravljanju hladne vojne.

Miroljubna koeksistenca je režim miroljubnega tekmovanja. V koeksistenci se ustvarjajo pogoji v katerih razredna borba, borba za emancipacijo narodov in za socializem dobiva polno avtonomijo in možnost novega razvoja.

Ne ponujamo kompromisa

Z miroljubno koeksistenco ne ponujamo premirja in ne kompromisa med socializmom in kapitalizmom. S koeksistenco se ne odpovedujemo socialnim bojem, ne politik, ne idealom delavskega razreda in njegove revolucionarne avantgarde.

Režim miroljubne koeksistence pomeni predvsem izločitev hladne vojne tako iz vrst kapitalističnih kakor tudi socialističnih sil. Ta režim ne vsiljuje drugim svojega sistema. Toda rezultat je mogoče zajamčiti s pridobitvijo višjih ciljev. Sporna vprašanja je mogoče rešiti s pogajanjem. S temi je mogoče odpraviti ostanke svetovne vojne in usedline hladne vojne, zagotoviti narodom popolno neodvisnost in možnost, da sami odločajo o svoji usodi. In to mora biti program delavskega in komunističnega gibanja.

Zgrešeno je zagovarjati trditev, da mednarodna pomiritev zavira razvoj revolucionarnih bojev narodov. Dejstva dokazujejo, da ovire v tej borbi izhajajo prav iz mladne vojne. V kapitalističnih deželah je hladna vojna dala moč reakcionarnim, napadalnim skupinam. To se je jasno pokazalo tudi v Italiji, kjer je delavsko in ljudsko gibanje, s trdimi boji, razvilo široko enotno politiko ter zavezništva, ki so omogočila odpor in napredovanje v bitkah za mir in demokracijo.

Velika je bila teža hladne vojne tudi med narodi kolonialnih in odvisnih dežel. Izbojevanje neodvisnosti v številnih deželah Azije, Afrike in Latinske Amerike je sad revolucionarnih bojev zatiranih narodov. Zmage in solidarnost socialističnih dežel ter delavskega gibanja so dale bojujočim se narodom odločilno pomoč. Toda osvobodilno geslo in ustanavljanje novih držav sta se spopadla s politiko hladne vojne. Imperialistične sile so s svojimi interventističnimi, tudi oboroženimi, posegi v deželah, kjer se je vodila borba za osvoboditev, otežkočili in podaljšali boje.

Do kakšnih posledic so pri-

vedla zgrešena stališča kitajskih tovarišev je prišlo jasno do izraza tudi v odklonu, da bi sprejeli sporazum o prenehanju jedrskih poskusov. V tem so kitajski tovariši padli v hudo protislovje tudi s svojimi prejšnjimi stališči, katera označujejo danes kot «golo iluzijo».

(V prihodnji številki bomo objavili izveček poglavja o novih poteh v socializmu.)

Škandal v Zahodni Nemčiji

sumljiv, je reagiral še istega dne, ko je zadeva prišla na dan v reviji «Zeit»:

«Meni ni o tem prav nič znano!»

Tri dni zatem je dal že bolj določno izjavo:

«Tudi če bi se kaj takega pripetilo, s tem še vedno niso kršene ustavne pravice!»

Takšno poimovanje prava, kot ga ima zahodnonemški notranji minister, pa je težko uskladiti z določbami temeljnega zakona, z določbami začasne zahodnonemške ustave. Prišlo je do polemike. Toda polemika ima v Zahodni Nemčiji določene meje.

Na bučno vprašanje, ali kršitev zahodnonemške ustave ne pomeni kršitve pravic, pač ni vedel odgovoriti nič drugega kot tole:

«Menda ne boste pričakovali, da bi se moji uslužbenci ves dan sprehajali s temeljnim zakonom pod pazduho!»

Vsa zadeva bi bila dovolj grda že samo ob tem, če bi bili varuhi bordskega uradnega mnenja telefonsko (in verjetno tudi pisemsko) kontrolirali samo brava «Spiegel» Kuhna in urednico revije «Zeit» Diihnhoffovo. Toda polemika je spravila na dan sledeče: 15.000 zahodnonemških državljanov je stalo pod telefonskim nadzorstvom.

15.000 zahodnonemških državljanov — to ustreza približno številu vseh zahodnonemških zveznih in deželnih poslancev, vseh vodilnih žurnalistov in urednikov ter vseh članov «sumljivih» organizacij, pri čemer je prav gotovo bonnski notranji minister tisti, ki odloča, kdo je sumljiv in kaj je sumljivo.

Pod pritiskom vrašani je dal Höcherl razumeti, da so za takšno nadzorstvo zahodnonemškega telefonskega omrežja odgovorni zahodnonemški zavezniški, kar na nobi zatiranje o nekakšni državni suverenosti Zahodne Nemčije. Vendar na je namignil, da je v «nekaterih primerih» tudi niemu podrejeni «zvezni» urad za obrambo ustave, ki je bil dal zaveznikom ob hudo za takšno nadzorstvo, dobi navodilo naj pride do potrebnih informacij in posnetkov na magnetofonskem traku.

Španski intelektualci obtožujejo

kaj sta napravila drug iz drugega».

10. Neko žensko, katere imena ni znano, so brcnili v trebuh, ko je povedala, da je noseča, da je ne bi mučili. Kapetan Caro, ki jo je brcal v trebuh, je pri tem kričal: «Tako bo komunist manj!»

To so dejstva, ekselencia, ki bodo pomenila veliko sramoto za storivce, če bodo dokazana sramota pa bo padla tudi na nas, če ne bomo posredovali, da bi v prihodnje preprečili take zločine».

Lepa prireditev na Opčinah

V Prosvetnem domu na Opčinah je bila v nedeljo popoldne zelo uspela kulturna prireditev. Prosvetno društvo «Vesna» iz Križa je ponovilo celoten program, s katerim se je predstavilo že na prazniku tiska, ki je bil pred približno enim mesecem v vaškem Ljudskem domu. Pevski zbor je zapel vrsto slovenskih narodnih in umetnih pesmi, za njim pa so nastopili mladi pevci, dekliški in deški trio, duet in solistka ter zapeli vrsto narodnih pesmi in sodobnih slovenskih popevk. Na koncu je nastopila še dramska skupina, ki je uprizorila zelo posrečeno veseligr «Na kriški osmici», ki jo je napisal Justo Košuta. Ta igra, ki jo podajajo Križani v svojem originalnem narečju, je vzeta iz pristnega ribiškega življenja. Celoten program je vodil dirigent Frančko Zerjav. Kot smo izvedeli bodo Križani v kratkem nastopili tudi v nekaterih drugih krajih.

Kongres Združenja za kulturne stike s SZ

Tržaška sekcija Združenja za kulturne stike s Sovjetsko zvezo je imela v nedeljo svoj kongres. Na njem so pregledali delovanje zadnjih štirih let. Iz poročila, ki ga je podala tajnica Jelka Gerbec je razvidno, da je bilo v tem času 110 predavanj o razni tematiki, nad 200 filmskih predstav, katere je ogledalo več tisoč oseb itd.

Na nedeljskem kongresu so po podanem obračunu o delovanju pokrajinske sekcije Združenja razpravljali o nadaljnjem razvoju delovanja na raznih področjih. Iznešene so bile tudi nekatere kritike ter postavljeni razni predlogi. Med drugim se je govorilo tudi o potrebi, da bi delovanje Združenja razširili na celotno področje dežele Furlanija-Juljska krajina.